

Mensbeelden in de hedendaagse filosofie

Bron: Dibujo de wikipedia

John. B. Rawls 1921-2002

Leven en werk

- Geboren in Baltimore (VS)
- Studie filosofie Princeton, is erg sportief maar kiest academische carrière.
- 1943 in dienst en betrokken bij WOII krijgt aanbod carrière in leger, maar keert terug naar academische wereld.
- 1950 promotie en baan aan Princeton 1952 naar Harvard, terug naar VS, 1964 prof. aan Harvard tot aan zijn dood

Leven en werk vervolg

- In 1971 komt zijn grote en invloedrijke boek uit A Theory of justice.
- In 1995 gaat Rawls' gezondheid achteruit.
- In 2001 komt zijn eigen herziening van dat werk uit in Justice as fairness.
- Invloed van Contractfilosofen en het utilitarisme, van Wittgenstein en Kant.
- Invloed op politiek en politieke filosofie.

De contractfilosofen

- 1. Uitgangssituatie
 - Hobbes (1588-1679) negatief mensbeeld Een oorlog van allen tegen allen.
 - Rousseau (1712-1778) civilisatie verpest de van nature goede mens
 - Locke (1632-1704) allemaal gelijke mensen, die het goede willen en pijn vermijden.
 - 2. Conflict dat middels een contract moet worden opgeheven.
 - 3. Resultaat dat in de vorm van een utopie wordt beschreven.
- n.b. Kenmerkend voor alle contract theorieën is dat er één oplossing is, waar uiteindelijk iedereen in past en waar ook iedereen gelukkig mee zal zijn.

Wittgenstein

- Invloed van Wittgenstein I: "Dat waarover we niet kunnen spreken, daarover moeten we zwijgen."
- De gedachte alleen te kunnen spreken over zaken die de feiten aangaan is Rawls te mager.
- Rawls gaat proberen om nieuwe vormen te vinden waarin weer over algemene concepten zoals rechtvaardigheid gedacht kan worden.

Utilitarisme

- Invloed van utilitarisme ; Grootste geluk/nut voor de grootste groep,
- Lijkt heel pragmatisch, maar kan uitsluiting van minderheden impliceren of het recht geven om de vrijheid van deelnemers aan de samenleving ernstig te beperken.
- Niet wat te vermijden en wat na te streven, maar grootst mogelijke vrijheid als die anderen niet schaadt → rechtvaardigheid als grens.

Kant

- Invloed van Kant;
- De mensen waar Rawls in zijn voorbeeld van uitgaat zijn rationele mensen die in staat zijn om én genegen zijn tot het nadenken over hun eigen situatie en die van anderen.
- Evenals bij Kant is begrijpen wat rechtvaardigheid is, aanzet tot het handelen daarnaar. (plichtsethiek bij Kant)

Geen gelijkheidsideaal, maar rechtvaardigheidsideaal

- Verschil mag, maar alleen als het ook ten goede komt aan anderen (minstbedeelden)
- Categorische imperatief gedachte. De invulling van de term rechtvaardigheid is hier niet concreet of tijdelijk.
- In alle voorkomende gevallen kun je van dit gedachte-experiment gebruik maken is de claim. Dus tijd-, plaats-, persoon-, en cultuur-onafhankelijk.

Fases van gedachte-experiment 'Sluier van onwetendheid.'

- **Fase 1** Ze weten van niets (tijd noch plaats noch cultuur noch positie daarin) en kiezen dus naar rationele maatstaven de beste positie voor als je onverhoopt op de slechtste plek terecht komt.
 - N.b. Wat hier gekozen wordt is en blijft uitgangspunt ook al weten we straks iets meer! Want we kunnen er naar verwijzen als een eerlijk gegeven.
- **Fase 2** De concrete institutionele inrichting wordt opgesteld voor de historische fase waarin de natie zich bevindt (rechten en plichten van burgers en staat)
- **Fase 3** sociaal economische beleid kan worden gemaakt belastingstelsel enz zijn nu bekend.
- **Fase 4** nu worden individuele posities helder, zodat burgerlijke ongehoorzaamheid kan worden beschreven en rechten en plichten van het individu.

Wat moet er rechtvaardig verdeeld worden?

- 1- natuurlijke goederen,
 - die heb je of die heb je niet sekse, schoonheid enz
- 2- primaire goederen.
 - maatschappelijk te verdelen.
 - Voorbeeld ;de vrijheid van meningsuiting, gewetensvrijheid
 - de mogelijkheid om je talenten te ontwikkelen
 - de macht en voordelen die verbonden zijn met het bekleden van een publiek ambt en verantwoordelijke posities
 - de sociale voorwaarden voor zelfrespect.
- 3- te verwerven goederen.
 - individueel te verwerven

Uitgangspunten

- 1-Het principe van gelijke basisvrijheden
- 2- principe van verschil en gelijkheid
 - (a) het principe van kansgelijkheid.
 - (b) verschilprincipe.

Het eerste principe heeft te allen tijde voorrang. Dat betekent dat de schending van de basisvrijheden noch gerechtvaardigd, noch gecompenseerd kan worden door bepaalde sociaal-economische voordelen.

Het principe van de kansgelijkheid neemt vervolgens een hogere plaats in dan het verschilprincipe.

Dunne moraal

- Een pluralistisch samenleving moet streven naar een overlappende consensus: overeenstemming tussen burgers over wat een stabiele en rechtvaardige maatschappelijke orde inhoudt. Die overlapping consensus vindt deels haar neerslag in de Grondwet.
- De overlappende consensus gaat niet over verdeling van macht, maar over rechtvaardigheid.

Volkenrecht consensus op 8 principes

- 1. Volkeren zijn vrij en onafhankelijk, en hun vrijheid en onafhankelijkheid moeten door andere volkeren worden gerespecteerd.
- 2. Volkeren moeten verdragen en afspraken nakomen.
- 3. Volkeren zijn gelijken bij de overeenkomsten die hen binden.
- 4. Volkeren houden zich aan de plicht tot niet-interventie.
- 5. Volkeren hebben het recht op zelfverdediging, maar geen recht om een oorlog te beginnen als het niet om zelfverdediging gaat.
- 6. Volkeren moeten mensenrechten respecteren.
- 7. Volkeren moeten zich in het geval van oorlog houden aan strikte regels.
- 8. Volkeren hebben de plicht, andere volkeren te helpen wanneer die onder omstandigheden leven die hen verhinderen een rechtvaardig of fatsoenlijk politiek en sociaal regime te vormen.

Hiërarchie binnen volkenrecht

- 1 welgeordende staten zoals liberale volkeren of fatsoenlijke hiërarchische volkeren. (Daar valt nog mee te praten)
- 2 niet welgeordende staten.
 - **Schurkenstaten**, die niet willen voldoen aan het volkenrecht, omdat zij denken dat oorlog met het oog op hun eigenbelang rationeel is.
 - **Achtereestelde samenlevingen**, die niet kunnen voldoen aan het volkenrecht, omdat ze kampen met historisch gegroeide vormen van sociaal-economische deprivatie.
 - **Welwillende absolutistische samenlevingen**, omdat ze burgers vrijwel geen mogelijkheden bieden tot politieke participatie, terwijl ze mensenrechten hoog in het vaandel hebben.

Mensbeeld

- Mensen zijn individuele vrije wezens.
- Mensen zijn in staat andere vrije wezens ruimte te geven als het hun vrijheid of belang niet aantast.
- Mensen willen en kunnen een rechtvaardig principe vinden en zullen dat dan ook toepassen.
- Alle mensen zijn ongelijk in vermogen, positie enz, maar hun 'best mogelijke wereld' is gebaseerd op een gelijk idee over rechtvaardigheid dat we allemaal herkennen en erkennen.
- Rol van emoties is dubbelzinnig: onthechting om tot rechtvaardigheid te komen maar deze moet aansluiten bij 'gevoel van' rechtvaardigheid.